

Co je to zvuk

- Podélná tlaková vlna, které vznikají pohybem částic v látce - nejčastěji vzduch

Jakými veličinami zvuk popisujeme

chat

Veličina	Značka	Jednotka	Význam / Vzorec
Frekvence	(f)	Hz	Počet kmitů za sekundu
Vlnová délka	(λ)	m	Vzdálenost mezi dvěma vrcholy vlny
Akustický tlak	(p)	Pa	Okamžitý rozdíl tlaku způsobený zvukovou vlnou
Intenzita zvuku	(I)	W/m ²	Výkon přenášený zvukem na jednotku plochy
Hladina intenzity zvuku	(L_I)	dB	$L_I = 10 \log \left(\frac{I}{I_0} \right), \quad I_0 = 10^{-12} \text{ W/m}^2$
Hladina akustického výkonu	(L_w)	dB	$L_w = 10 \log \left(\frac{W}{W_0} \right), \quad W_0 = 10^{-12} \text{ W}$
Hladina akustického tlaku	(L_p)	dB	$L_p = 20 \log \left(\frac{p}{p_0} \right), \quad p_0 = 2 \cdot 10^{-5} \text{ Pa}$

Co to je akustický tlak, co to je hladina akustického tlaku, jednotky

- Okamžitá změna tlaku v prostředí (např. ve vzduchu), způsobená průchodem **zvukové vlny**.
  - Jednotka Pa
  - $p_0 = 2 \cdot 10^{-5} \text{ Pa}$ - minimální změna tlaku co lidské ucho zaznamená
- Hladina akustického tlaku je logaritmicky vyjádřený poměr tlaku ku p_0
  - Jednotka dB - člověk rozliší přibližně 1 dB
  - $L_p = 10 \cdot \log \left(\frac{p}{p_0} \right)$

Vlnová rovnice

- pro nějakou veličinu u

$$\Delta u - \frac{1}{c^2} \frac{\partial^2 u}{\partial t^2} = 0$$

Kulová, rovinná a válcová vlna (řešení vlnové rovnice)

- Rovinná

$$u(x, t) = A \cos(kx - \omega t + \varphi)$$

- Válcová

$$u(r, t) = \frac{A}{\sqrt{r}} \cos(kr - \omega t + \varphi)$$

- Kulová

$$u(r, t) = \frac{A}{r} \cos(kr - \omega t + \varphi)$$

Části lidského sluchu

- Vnější ucho
  - Ušní boltec - vertikální prostorovost zvuku
  - Zvukovod - čtvrtvlnný rezonátor
  - Bubínek - přenáší zvuk ze zvukovodu do středního ucha
- Střední ucho
  - V podstatě zajišťuje impedanci přizpůsobení a nastavení citlivosti - napínání kůstek svalama
  - Kladívko - je rozvibrováno bubínkem
  - Kovadlinka - přenáší zvuk na třmínek
  - Třmínek - přenáší zvuk do vnitřního ucha
  - Eustachova trubice - vyrovnává tlak mezi středním a vnějším uchem
- Vnitřní ucho
  - Mechanicko-elektrochemický převodník
  - Třmínek tlačí na trubici s kapalinou - šnek
  - okénko aby se kapalina mohla hýbat
  - basilární membrána -> Cortiho orgán -> vláskové buňky
  - basilární membrána je rozkmitávána třmínkem
  - Na začátku hlemýždě se detekují vyšší kmitočty
  - Na konci hlemýždě se detekují nižší kmitočty

Funkce vnějšího ucha

- Vnější ucho
  - Ušní boltec - vertikální prostorovost zvuku
  - Zvukovod - čtvrtvlnný rezonátor
  - Bubínek - přenáší zvuk ze zvukovodu do středního ucha

Funkce středního ucha

- Střední ucho
  - V podstatě zajišťuje impedanci přizpůsobení a nastavení citlivosti - napínání kůstek svaly
  - Kladívko - je rozvibrováno bubínkem
  - Kovadlinka - přenáší zvuk na třmínek
  - Třmínek - přenáší zvuk do vnitřního ucha
  - Eustachova trubice - vyrovnává tlak mezi středním a vnějším uchem

Funkce vnitřního ucha

- Vnitřní ucho
  - Mechanicko-elektrochemický převodník
  - Třmínek tlačí na trubici s kapalinou - šnek
  - okénko aby se kapalina mohla hýbat
  - basilární membrána -> Cortiho orgán -> vláskové buňky
  - basilární membrána je rozkmitávána třmínkem
  - Na začátku hlemýždě se detekují vyšší kmitočty
  - Na konci hlemýždě se detekují nižší kmitočty

Křivky stejné hlasitosti

- Vyjadřuje jak hlasitě slyšíme jaké frekvence, vzhledem k tlaku a Phonům
- Převodní charakteristika mezi fyzikálníma veličinama (tlak, frekvence) a vjemovou veličinou Phon, která je určena oproti základnímu tónu 1 kHz při určitém tlaku - 2x hlasitější než referenční tón = 2 Phony

Maskování

- Od Krasinskiho: <https://youtu.be/f55ZrhtsHaE?si=03LMAYCqKScE2tOV&t=64>
- Nějakým zvukem - šum přestimulujeme náš sluch (sníží se citlivost) a poté neslyšíme nějaký přidaný tón - tón je zamaskovaný

Weberův a Fechnerův zákon

- Weberův zákon popisuje **nejmenší vnímatelný rozdíl** v intenzitě podnětu (tzv. rozdílový práh, ΔS). (k není úplně konstanta)

$$\frac{\Delta S}{S} = k$$

- Fechner navázal na Webera a rozšířil teorii na vztah mezi **subjektivním vnímáním** a **fyzikální intenzitou** podnětu.
  - **Vjem roste logaritmicky s fyzikální intenzitou podnětu.**
  - $R = C * \log S$

Co to je JND

- Just noticeable difference
- Právě postřehnutelný rozdíl pro hladinu akustického tlaku
- kmitočtově závislé, pro každý subjekt jiné, přibližně 1-2 dB pro kmitočty
- v pásmu nejvyšší citlivosti přibližně 2-3 Hz

Princip lokalizace zdrojů zvuku v horizontální rovině

- Zvuk vlez do jednoho ucha, ohýbá se kolem hlavy což ublíží nějakým kmitočtům a spektrálním rozdíly, pak vlez do druhého ucha -> z toho mozek vyhodnotí odkud zvuk přišel

Princip lokalizace zdrojů zvuku v mediální rovině

- Filtrace boltcem a zkušenost
- Letadlo nahoře, 🗣️ linka 118 směr smíchovské nádraží, příští zastávka .. . -> na stanici pod oknem

Vlnová rovnice pro akustický tlak

$$\Delta p - \frac{1}{c^2} \frac{\partial^2 p}{\partial t^2} = 0$$

Předpoklady pro odvození vlnové rovnice

- prostředí je spojité, stlačitelné, homogenní, izotropní, neviskózní (bez ztrát), v klidu
- výchylky všech veličin jsou malé (linearizace úlohy)
- akustické pole se předpokládá za nevírové (pole je gradientní)
- akustické děje jako adiabatický termodynamický děj

Řešení vlnové rovnice pro kulovou a rovinnou vlnu

1. Rovinná vlna

Pro rovinnou vlnu, která se šíří v x -směru, je řešení vlnové rovnice:

$$p(x, t) = Ae^{i(kx - \omega t)}$$

Kde A je amplituda, k je vlnové číslo, ω je úhlová frekvence, x je prostorová souřadnice a t je čas.

2. Kulová vlna

Pro kulovou vlnu, která se šíří radiálně od bodového zdroje, je řešení vlnové rovnice:

$$p(r, t) = \frac{A}{r} e^{i(kr - \omega t)}$$

Kde r je vzdálenost od zdroje, A je amplituda, k je vlnové číslo, ω je úhlová frekvence a t je čas. Amplituda klesá s $1/r$.

System elektroakustickych analogii, analogické veličiny a prvky

System elektroakustickych analogii

nvm chat věc:

Akustická veličina	Elektroakustická analogie	Akustický prvek	Elektrický prvek
Akustický tlak p	Napětí V	Akustický odpor R_a	Elektrický odpor R_e
Akustický průtok $\dot{m}$	Elektrický proud I	Akustická indukčnost L_a	Elektrická indukčnost L_e
Akustická rychlost v	Elektrické napětí na kondenzátoru U	Akustická kapacita C_a	Elektrická kapacita C_e
Akustická impedanční veličina $Z_a = \frac{p}{\dot{m}}$	Elektrická impedance $Z_e = \frac{V}{I}$		
Akustická energie E	Elektrická energie W	Akustický výkon P_a	Elektrický výkon P_e

$$u = L \frac{di}{dt} \longleftrightarrow F = m \frac{dv}{dt} \longleftrightarrow p = m_a \frac{dw}{dt}$$

$$i = \frac{dq}{dt} \longleftrightarrow v = \frac{d\xi}{dt} \longleftrightarrow w = \frac{d\Xi}{dt}$$

$$u = \frac{q}{C} = \frac{1}{C} \int i dt \longleftrightarrow F = \frac{\xi}{c} = \frac{1}{c} \int v dt \longleftrightarrow p = \frac{\Xi}{c_a} = \frac{1}{c_a} \int w dt$$

$$u = Ri \longleftrightarrow F = r_m v \longleftrightarrow p = r_a w$$

Elektrická soustava		Mechanická soustava		Akustická soustava	
el. napětí u		síla F		tlak p	
proud i		rychlost v		obj. rychlost w	
náboj q		výchylka ξ		obj. posunutí Ξ	
prvek	vlastnost	prvek	vlastnost	prvek	vlastnost
induktor	indukčnost L	inertor	hmotnost m	ak. inertor	ak. hmotnost m_a
rezistor	odpor R	mech. rezistor	mech. odpor r	ak. rezistor	ak. odpor r_a
kapacitor	kapacita C	elastor	poddajnost c	ak. elastor	ak. poddajnost c_a

Systém elektromechanických analogií, analogické veličiny a prvky

- viz [Audio > Systém elektroakustických analogií](#)

Vlnové číslo

Vlnové číslo k je veličina, která popisuje počet vlnových cyklů na jednotkovou délku ve směru šíření vlny. Je definováno jako:

$$k = \frac{2\pi}{\lambda}$$

Kde:

- k je vlnové číslo,
- λ je vlnová délka.

Vlnové číslo je také spojeno s frekvencí f a rychlostí zvuku c :

$$k = \frac{2\pi f}{c}$$

Jednotka vlnového čísla je $\left[\frac{rad}{m}\right]$. Vlnové číslo je důležité pro analýzu šíření vln a interakci vln s prostředím.

Co to je deterministický signál

- Má jasně definovaný časový/spektrální popis (matematický) - není náhodný

Co to je stochastický signál

- Náhodný signál - šum

3 roviny analýzy hudebních signálů

- dynamická – závislost amplitudy na času
- melodická – závislost kmitočtu na času
- harmonická – závislost amplitudy na kmitočtu

Co to je vibráto a tremolo

- **Vibráto:** Technika, která způsobuje jemné kolísání **výšky tónu** (frekvence). Používá se k "oživení" tónu a přidání emocionálního výrazu. Může být prováděno například zpěvem nebo pohyby prstů na hudebním nástroji.
- **Tremolo:** Efekt, který mění **hlasitost** tónu (intenzitu). Vytváří efekt "třesení" nebo "pulzování" tónu. Používá se například na elektrické kytáře pomocí tremolo baru nebo efektového pedálu, nebo rychlými pohyby smyčce u smyčcových nástrojů.

Perkusní a neperkusní tón

- **Perkusní tón:** Tón generovaný nástroji, které se nárazem rozechvějí (např. bicí nástroje).
- **Neperkusní tón:** Tón, který vzniká plynulým, kontinuálním způsobem (např. strunné nástroje, dechové nástroje).

Vlastnosti tónu

- délka
- síla (hlasitost)
- barva (timbre)
- výška
- jsou to SUBJEKTIVNÍ veličiny

Co je to oktáva

- Oktáva je interval, kdy frekvence jednoho tónu je dvojnásobná oproti jinému tónu.
- V hudební teorii je to nejzákladnější interval mezi dvěma tóny.
- Příkladem je interval mezi tónem C a dalším C v oktávě.

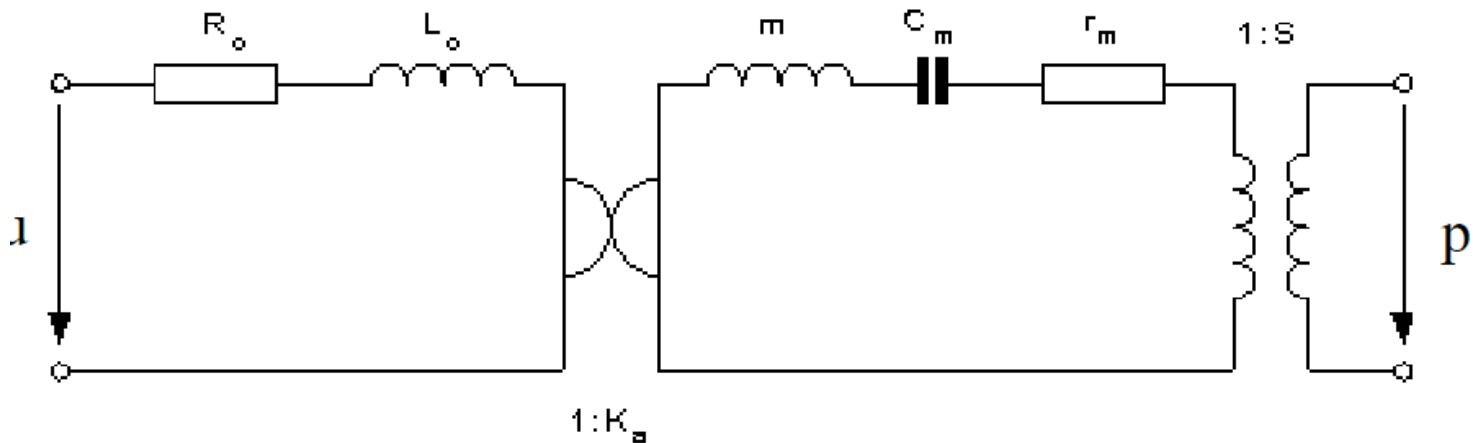
Princip funkce elektrodynamického měniče jako mikrofon nebo jako reproduktor

- **Mikrofon:** Zvukové vlny pohybují membránou na které je cívka, do které se indukují elektrický napětí, je tam magnet, který se nehýbe.
- **Reproduktor:** Elektrický signál prochází cívkou, ta je na membráně a přitahuje se k magnetu, který je statický.

Princip funkce elektrostatického měniče jako mikrofon nebo jako reproduktor

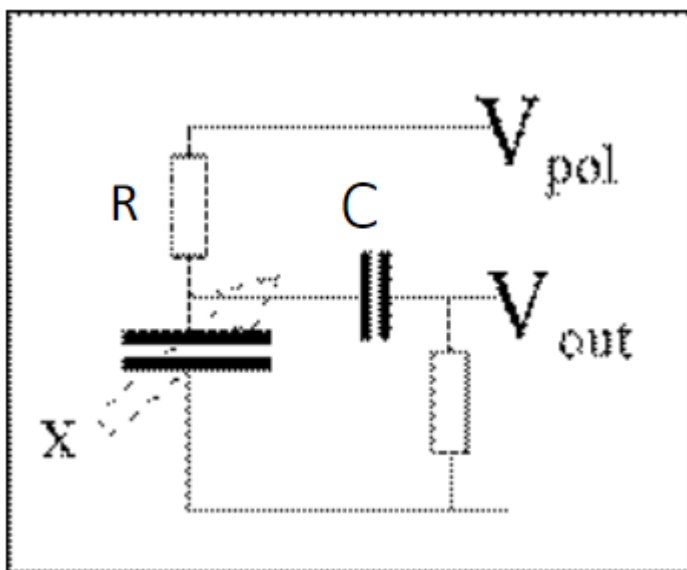
- **Mikrofon:** Zvukové vlny pohybují lehkou membránou mezi elektrody, což mění kapacitu a vytváří elektrický signál.
- **Reproduktor:** Elektrický signál způsobuje pohyb membrány mezi elektrody, což vytváří zvuk.

Náhradní obvody měničů s magnetickým polem

- TODO: Popis součástek [AVT - 3 - menice.pdf > page=18](#)

Náhradní obvody měničů s elektrickým polem

- TODO: Popis součástek [AVT - 3 - menice.pdf > page=7](#)

Co to je jmenovitá impedance reproduktoru

- Jmenovitá impedance reproduktoru je elektrická impedance, kterou vidí zesilovač na svém výstupu, kde je reproduktor připojený
- Obvykle vyjádřena v ohmech, např. 4Ω , 8Ω .

Funkce a typy ozvučnice reproduktoru

- **Funkce:** Ozvučnice zvyšuje účinnost reproduktoru (eliminace akustického zkratu na okrajích reproduktoru) a upravuje akustickou odezvu.
- **Typy:** Uzavřená ozvučnice, basreflex, otevřená ozvučnice.

Typy měřicích mikrofonů

- MEMS
- Elektrostatický

Vlnová akustika, princip a meze platnosti

- Vychází z řešení vlnové rovnice (tedy pouze jednoduché geometrie)
- zkoumání vlastních módů

Geometrická akustika, princip a meze platnosti

- intuitivní, nejstarší, pouze pro přechodové stavy v prostoru
- Přístup k řešení:
  - metoda paprsků
  - metoda zrcadlení zdrojů
  - metoda konečných prvků
  - metoda hraničních prvků

Statistická akustika, princip a meze platnosti

- **Princip:** Statistická akustika je zjednodušení založeno na energetických veličinách - hustotě zvukové energie
- **Meze platnosti:** Používá se pro složitá prostředí s mnoha odrazy a difúzními vlnami.
  - podmínky – difúzní pole, pole odražených vln
  - energie dána součtem středních hodnot odražené energie
  - hustota zvukové energie je všude stejně velká
  - úhly příchodu zvukové energie do daného bodu jsou všechny stejně pravděpodobné
  - vyzařování a pohlcování je kontinuální

Zvukové pole v uzavřené místnosti, dozvuková vzdálenost

Akustické pole vyzařované bodovým zdrojem ve stacionárním stavu

velmi blízko zdroje

daleko od zdroje

$$I = \frac{|p|^2}{2\rho_0 c_0} = \frac{P_0}{4\pi r^2}$$

$$I(t) = \frac{P_0(t)}{A}$$

Intenzita se neměří přímo, ale přes střední kvadratickou hodnotu akustického tlaku:

$$p_{rms}^2 = \rho_0 c_0 I$$

$$p_{rms}^2 = \rho_0 c_0^2 W = 4\rho_0 c_0 I$$

a proto vztah mezi vyzařovaným výkonem zdroje a střední kvadratickou hodnotou tlaku:

$$p_{rms} = \sqrt{\rho_0 c_0 I} = \sqrt{\rho_0 c_0 \frac{P_0}{4\pi r^2}}$$

$$p_{rms} = \sqrt{4\rho_0 c_0 I} = \sqrt{4\rho_0 c_0 \frac{P_0}{A}}$$

volné pole

difúzní pole

Jejich porovnáním je možno zjistit hranice mezi volným a difúzním polem (dozvuková vzdálenost):

$$r_L = \sqrt{\frac{A}{50}}$$

Princip studia LE DE

- Le-De (Live End Dead End) – jeden z používaných standardů pro návrh studií. Zpravidla poskytuje dobré výsledky.
- „Živý konec“ – místo poslechu. Mělo by simulovat průměrné domácí prostředí.
- „Mrtvý konec“ – místo reprodukce (pohltivé plochy okolo reproduktorů)

zpracováno od chata - neharmonizováno s přednáškou:

Digitální záznam – výhody, nevýhody, vlastnosti

[avt_zaznamazprac-1.pdf](#)

- **Výhody:**
  - Vysoká kvalita
  - odolnost vůči šumu
  - snadná manipulace s daty
  - Bezeztrátové kopírování
  - Protichybové zabezpečení
  - Ochrana proti kopírování
  - Zdrojové kódování – komprese
- **Nevýhody:** Potřeba velkého úložného prostoru, kompresní ztráty.
- **Vlastnosti:** Diskrétní vzorkování, kvantování, možnost snadného editování.

Dithering, noiseshaping, sigma-delta

[avt_zaznamazprac-1.pdf](#)

- **Dithering:** Přidávání náhodného šumu pro zlepšení kvality při nízké bitové hloubce.
- **Noiseshaping:** Přesměrování šumu mimo slyšitelný rozsah.
- **Sigma-delta:** Modulační technika pro záznam signálů s vysokým rozlišením.

Protichybové zabezpečení – metody

[avt_zaznamazprac-1.pdf](#)

- **Metody:** Paritní bity, kontrolní součty, kódování opravy chyb (např. Hammingův kód).
- Používají se pro detekci a opravu chyb v digitálních datech.

Ochrana proti nelegálnímu kopírování – příklady

[avt_zaznamazprac-1.pdf](#)

- **Příklady:** DRM (Digital Rights Management), šifrování souborů, vodoznaky.
- Cílem je zabránit nelegálnímu šíření digitálního obsahu.

Komprese zvuku – princip

[avt_zaznamazprac-1.pdf](#)

- **Princip:** Redukce dat potřebných pro uchování zvuku pomocí odstranění redundance.
- Používá metody jako ztrátová komprese (MP3) a bezztrátová komprese (FLAC).

Magnetooptický záznam

- Kombinuje magnetické a optické technologie pro ukládání dat.
- Využívá magnetické pole k záznamu dat na optické diskové médium.

Flash – princip záznamu a čtení

- **Princip:** Flash paměť používá elektrická pole k uchovávání nábojů na křemíkových buňkách.
- Umožňuje rychlý přístup a opakované zápisy bez mechanických pohyblivých částí.